

TILVÆKST Grovfoder nr. 5, 28. februar 2025

Indhold

- **Mark**
- Gødskning af græsmarker
- Forårsgennemgang af græsmarker
- Etablering af græsmarker i renbestand
- Etablering af hestebønner og ærter
- Gylleanalyser 2025
- **Regler og tilskud**
- Forbud mod beskæring af træer og buske i perioden 15. marts – 31. juli
- Syn af sprøjter

MARK

Gødskning af græsmarker

Af planterådgiver Thomas Harbo

Græsmarkerne bør have den første gødningstildeling af handelsgødning eller gylle i første halvdel af marts.

Gødskning inden for de næste 14 dage

Væksten i græsmarkerne var så småt begyndt inden den seneste frostperiode satte en stopper for det. Nu er der ikke udsigt til frostgrader så langt som prognoserne rækker, og i løbet af de kommende to uger, bør du tildele den første portion gødning til de tidlige marker. På lavere, kolde og mere våde arealer kan gødningstildeling sagtens vente yderligere nogle uger.

Billede 1 Væksten i kløvergræsset er kun lige begyndt. De første nye skud på græsset og helt

nye blade på hvidkløveren kan dog ses i marken den 27. februar. (Foto: Thomas Harbo, SAGRO)

Her i det tidlige forår, hvor væksten er begrænset, har græsafrøderne ikke brug for de store gødningsmængder. 125-150 kg vare pr. ha eller 20-30 t/ha gylle er rigeligt til at holde væksten i gang frem til omkring 1. april, hvor du kan gødske markerne færdig. Gylle, som skal tildeles til første slæt, bør udbringes i løbet af marts, mens græsset endnu er så kort, at gyllen ikke vokser med op i græsset og samles med op i første slæt. Kommer du ikke afsted med gødning førend omkring 1. april, er det ikke længere afgørende at del mængden.

Tager du et fuldt udviklet slæt græs omkring begyndende skridning, er "den normale" kvælstoftilførsel i niveauet 125-135 kg N pr. ha. Planlægger du derimod at tage et tidligt slæt græs i første halvdel af maj, bør du reducere kvælstoftilførslen, da græsset ellers bliver for stærkt og af en dårlig foderkvalitet.

Ingen kørsel på "hvide marker"

Selvom det kan være fristende at køre på græsmarkerne en morgen med frost og rim, må det på det kraftigste frarådes, da enhver form for trafik på nye skud, som er sprøde af frost, vil give betydelige skader på planterne. Kørsel skal afvente, at frosten er tøet op ad dagen.

Er gyllelageret fyldt bør du i stedet udbringe gylle til vårsæd eller majs. Husk at anvende nitrifikationshæmmer til gylle udbragt til majs.

Forårsgennemgang af græsmarker

Af planterådgiver Thomas Harbo og Vivi Ernsten

Græsmarkerne bør vurderes i det tidlige forår, når væksten er begyndt.

Plantetal og isåning

Kravene til plantetæthed i græsmarken er forskellige, alt efter om marken skal bruges til slæt eller afgræsning, og hvorvidt der er en bestand af hvidkløver eller ej. Der skal være tættest plantebestand, hvor der ikke findes hvidkløver i afgrøden.

Tabel 1 Minimum plantetal i græs- og kløvergræsmarker

Type / anvendelse	Produktive planter, krav til plantetal	
Omdrift	Slæt	20-25 produktive planter pr. meter sårække (60-80 planter pr. ¼ m ²)
	Afgræsning	30-40 produktive planter pr. meter sårække (60-80 planter pr. ¼ m ²)
Vedvarende græs	Slæt	50-75 planter pr. ¼ m ²
	Afgræsning	75-100 planter pr. ¼ m ²

Vurderingen af den enkelte mark afhænger dels af, om det forventede udbytte kan nås og dels af din beholdning af græsensilage. Afgrøden bedømmes primært på plantebestanden/-tætheden af græs- og kløverplanter, men markens aktuelle "kondition" – dvs. alder, ensartethed, spor m.v. spiller også ind.

Såfremt afgrøden er rent græs uden kløver, må pletter på størrelse med et fodaftryk eller en lille tallerken med tynd plantebestand – eller helt uden planter – max. udgøre 5 % af det samlede areal i marken. Er der hvidkløver i marken, må dårlige pletter max. udgøre 10 % på nuværende tidspunkt.

Isåning er en nødløsning, der ikke giver fuld produktion, men det kan være aktuelt enkelte steder, hvis græsproduktionen "skal strækkes".

Mest aktuelt vil det være at reparere mindre pletter eller områder med tynd plantebestand i en i øvrigt god nyudlagt mark fra sidste år. Vil du i en sådan mark prøve med en reparation, der muligvis kan holde i flere sæsoner, skal du vælge at iså 15 – 20 kg/ha græsblanding. I ældre marker er udsigten til succes noget mindre, men vil du på trods heraf prøve at øge græsmarkens produktion, skal du i sådanne marker iså 20 – 25 kg/ha af en hurtigvoksende græsart som italiensk rajgræs, rajsvingel af rajgræstypen eller evt. hybridrajgræs. Italiensk rajgræs holder kun denne sæson, mens hybridrajgræs og rajsvingel af rajgræstypen evt. også kan ligge til produktion næste år, hvis isåningen lykkes rigtig godt.

Tabel 2 Arter og udsædsmængde ved isåning

Isåning	Mængde (kg/ha)	Holdbarhed
Græsblanding	15-20	2-3 år
Rajsvingel af rajgræstypen	20-25	2 år
Hybridrajgræs	20-25	1 år

For at lykkes med isåning er timingen essentiel. Indsatsen skal foregå tidligt, så snart jorden er tjenlig. Dette er for at sikre de isåede planter mest muligt lys og luft inden konkurrencen fra de etablerede planter bliver for stor, og jorden tørrer for meget ud.

I førsteårsmarker på alm. lette jordtyper kan isåningen evt. ske med en alm. radsåmaskine, hvor såskærene strammes godt op, og der tromles efterfølgende. Generelt vil vi dog anbefale såmaskiner med rulleskær og trykrulle eller maskiner af "Wäderstad-typen" – på de sværere jordtyper er det nødvendigt for overhovedet at få frøene til at spire.

Etablering af græsmarker i renbestand

Af planterådgiver Thomas Harbo

I det helt tidlige forår kan du etablere græsmarker i renbestand.

Normalt udlægges den nye kløvergræsmark i dæksæd af ærter, vårbyg eller en blanding heraf, når den etableres i foråret. I de fleste tilfælde giver det gode og tætte græsmarker. I enkelte tilfælde ønskes der ikke en stak ensilage af en grøn- eller helsædsafgrøde, og da er etablering af græsmarken i renbestand en mulighed. Ulempen er dog i mange tilfælde et mindre udbytte, da græsset etablerer sig langsomt, og ikke har den samme store forårsvækst som de kraftigere korn- og ærteplanter.

En vellykket etablering fordrer tidlig såning, så det bør alene ske på høj, tidlig jord, fordi de svagtvoksende græs- og kløverplanter skal bruge forholdsvis lang tid på at etablere sig og ikke har nogen stor konkurrenceevne overfor hurtigt voksende ukrudtsarter som pileurt-arter, fuglegræs og melde. Normalt anbefaler jeg ikke etablering i renbestand efter 1. april.

Efter gyllenedfældning og almindelig såbedstilberedning til græsmark rillesås græsfrøene i ½-1 cm dybde uden efterharve. Anvend den anbefalede udsædsmængde for græsblandingen. Der skal også tromles, men det bør i de fleste tilfælde afvente, at kløveres står med første trekoblede blad.

Gødskning ved etablering kan være 20-25 tons/ha gylle suppleret med 100-125 kg/ha N27; i alt ca. 75-80 kg N pr. ha. Når du gødske de etablerede græsmarker efter første slætm tildeler du igen 100-125 kg/ha N27, som skal forsyne afgrøden hen til slæt, som du kan tage sammen med det ordinære andet slæt. Herefter kan marken følges med de øvrige græsmarker til slæt.

Etablering af hestebønner og ærter

Af planterådgiver Peter Siebert

Tidlig etablering af hestebønner og ærter er at foretrække og bør prioriteres før etablering af vårkorn. Fokus skal være på at så ensartet i en dybde af 6-8 cm for ærter og 6-9 cm for hestebønner.

Hjemmedyrkede proteinafgrøder har fået øget opmærksomhed i de senere år som en kilde til hjemmeavlet protein; særligt er arealet med hestebønner blevet øget. Husk at hestebønner er en meget vandkrævende afgrøde og derfor kun bør dyrkes på jord, som har en god vandforsyning, enten i form af en god vandforsynende jordtype, eller hvor der er mulighed for vanding. Hestebønner og ærter er selvforsynende med kvælstof og har kun behov for tilførsel af fosfor og kalium; i mange tilfælde kan behovet opfyldes af 350-450 kg/ha PKS 0-4-21 placeret eller tilsvarende.

Sådybde, udsædsmængde og ukrudtsbekæmpelse

Bælgsæd som hestebønner og ærter skal sås, så snart jorden er tjenlig. Hestebønner bør sås fra nu og frem til midten af marts. Den tidlige såning har flere formål, blandt andet sikres det, at afgrøden modner tidligere og høstbesvær

mindskes, da vejret ofte er bedre, jo tidligere afgrøden, er klar til høst. Ydermere resulterer den tidlige såning og langsommere fremspiring i, at ukrudtsbekæmpelsen bliver lettere, da der er flere sikre løsninger før afgrødens fremspiring. Fælles for hestebønner og ærter er, at de skal sås dybt, hhv. 6-9 cm's dybde for hestebønner og 6-8 cm's dybde for ærter. For hestebønner skal sådybden være dybest i pløjet eller dybdeharvet jord. Det kræver et godt forarbejde og korrekt indstilling af såmaskinen samt for de fleste såmaskiners vedkommende også en tilpas lav fremkørselshastighed, som ikke bør overstige 5 km/t.

Udsædsmængden er afhængig af tusindkornsvægten (TKV) som for hestebønner og ærter kan variere meget. Udsæden er dyr, så det er vigtigt at ramme den rigtige udsædsmængde. Den vejledende udsædsmængde bestemmes af det ønskede plantetal, hvor det vejledende plantetal for hestebønner er 35-40 planter pr. m². For ærter er det vejledende plantetal 50-70 planter pr. m², størst plantetal anvendes ved småfrøede sorter. For ærter til helsæd i blanding med vårbyg tilstræbes 50-55 planter pr. m² sammen med 60-80 kg vårbyg pr. ha.

Udsædsmængden beregnes efter nedenstående formel.

$$Udsæd \text{ i kg pr. ha} = \frac{\text{Ønsket planter pr. m}^2 \cdot \text{TKV}}{\text{Procent markspiring}}$$

I tabellen nedenfor kan du også aflæse den vejledende udsædsmængde ved 85 % markspiring.

Tabel 3 Vejledende udsædsmængde i kg/ha for ærter og hestebønner ved markspiringsprocent på 85.

Ærter [Planter/m ²]						Hestebønner [Planter/m ²]			
TKV	50	55	60	65	70	TKV	35	40	45
200	118	129	141	153	165	500	206	235	265
225	132	146	159	172	185	550	226	259	291
250	147	162	176	191	206	600	247	282	318
275	162	178	194	210	226	650	268	306	344
300	176	194	212	229	247	700	288	329	371

En vellykket etablering og en effektiv ukrudtsbekæmpelse er et solidt udgangspunkt for et tilfredsstillende udbytte og en god og nem høst af afgrøden. I såvel ærter som hestebønner er det muligt at bruge jordmidlet Fenix, som har en god effekt på flere ukrudtsarter. Fenix må i hestebønner kun anvendes før fremspiring af afgrøden. En god og prisfornuftig ukrudtsløsning i hestebønner er en blanding af Fenix og et glyphosatmiddel; anvend f.eks. 0,75 L/ha Fenix + 540 g/ha aktivstof glyphosat. I ærter kan Fenix også anvendes efter fremspiring, og her kan en blanding af Fenix og Fighter 480 bruges, når de første kimblade på ukrudtet er fremme. Anvend f.eks. 0,5 L/ha Fenix + 0,4 L/ha Fighter 480 (0,22 kg/ha Basagran SG).

Ukrudtsbekæmpelse i ærter med kløvergræsudlæg

Bemærk, at Fenix ikke kan anvendes, når der samtidig er etableret kløvergræsudlæg. Ved udlæg af kløvergræsudlæg i ærter til modenhed eller i ærter til helsæd anvendes kun Fighter 480/Basagran SG. Bemærk, at såvel Fenix som Fighter 480 har lange behandlingsfrister, som skal overholdes. Er du derfor i tvivl om, hvorvidt afgrøden skal anvendes til helsæd eller modenhed, bør du læse etiketten nøje og sikre dig, at du ikke overskrider behandlingsfristen.

Der er generelt megen vigtig information på sprøjtemidlernes etiket, og du bør altid læse denne inden brug. I artiklen "Planteværn 2025 – lager, indkøb og dokumentation" kan du læse om nogle af de vigtigste fokuspunkter i forhold til forfrugt og brug af kemi forud for hestebønner og ærter, som er følsomme overfor nogle ukrudtsmidler.

Du kan finde yderligere informationer om dyrkning af hestebønne og markært i SEGES' dyrkningsvejledninger, som du finder her.

Med foråret kommer også tiden for gylleanalyser. Prøverne kan enten udtages af en omrørt tank, eller Eurofins kan udtage prøven via stangmetode, hvor der udtages prøven af uomrørte tanke.

Udtagning af gylleprøver fra omrørte tanke

Når gyllen i en tank er grundigt omrørt, kan du udtage en gylleprøve og få analyseret indholdet af næringsstoffer. Du kan vælge mellem forskellige analysetyper. Typer og priser fremgår af tabel 4.

Tabel 4 Priser på forskellige typer af gylleanalyser og tilvalg, som tilbydes hos SAGRO. Priserne er inkl. bestilling, emballage, forsendelse og udsendelse af analyseresultater.

Analysetype	Pris inkl. emballage og forsendelse [kr.]
TS, Tot-N, NH4-N	675
TS, Tot-N, NH4-N, P, K	725
TS, Tot-N, NH4-N, P, K, Mg, Cu	925
Tilvalg	
Klorid	+390
Salmonella	+350
Eurofins udtagning fra uomrørt tank	+525

SAGRO benytter Eurofins laboratoriet til gylleanalyser. Gylleprøven afleveres i autoriseret emballage. Emballage udleveres i alle rådgivningshuse. Eurofins er et akkrediteret laboratorium, hvilket er nødvendigt for at gylleanalyser kan anvendes i præcisionsjordbrug som et alternativ til efterafgrøder.

Indlevering af gylleprøver

For gylleanalyser til Eurofins findes der flere muligheder for forsendelse. Rådgiveren kan sørge for emballagen, og du får du den med hjem fra rådgivningshuset, eller du får den tilsendt, og du sørger selv for forsendelse til laboratoriet. Forsendelsen er betalt af SAGRO og inkluderet i prisen, også når du selv indsender. Det er også muligt at indlevere gylleprøven i godkendt emballage til rådgivningshuset, hvorefter SAGRO sender den til laboratoriet. I alle tilfælde skal prøverne pakkes med et køleelement.

Udtagning af gylleprøver fra ikke omrørte tanke

Udtagning af uomrørte gylletanke er også en mulighed, og her er det professionelle prøveudtagere fra Eurofins, som udtager prøven. Bestilling sker stadigvæk igennem din planterådgiver, men få nu bestilt i god tid. Det koster et tillæg på 525 kr. pr. prøve at få udtaget prøverne fra uomrørte tanke. Se de øvrige priser og analysetyper i tabel 4.

REGLER OG TILSKUD

Forbud mod beskæring af træer og buske i perioden 15. marts – 31. juli

Af planterådgiver Cecilie Rasmussen

I perioden fra og med d. 15. marts til og med 31. juli er der forbud mod at beskære og fælde træer og buske, der er rodfæstet i markblokken. Kravet omfatter kun træer med en kronediameter på mindst 4 m, og bevoksninger beliggende i markblok. Det er dog tilladt at beskære enkelte grene, som er til gene for færdsel. Hvorvidt der er tale om beskæring af enkelte grene eller egentlig "klipning af læhegn", vil bero på en vurdering i den enkelte sag.

Forbuddet omfatter ikke arealer, der dyrkes med lavskov, ikke-støtteberettigede permanente afgrøder eller støtteberettigede permanente afgrøder i form af træer eller buske. Årlig opvækst af træer og buske, der fjernes ved almindelig slåning som opfyldelse af aktivitetskravet på græsarealer og udyrkede arealer, er heller ikke omfattet af kravet.

Forbuddet kan endvidere fraviges i de tilfælde, hvor særligt vejrlig eller anlægsarbejde kræver beskæring i forbudsperioden.

Syn af sprøjter

Kilde: SEGES

Husk at overholde syn af sprøjter og udstyr. Miljøstyrelsen har ikke ejeroplysninger, og kan derfor ikke sende reminder om syn.

Hvis du er tvivl, om hvornår det skal synes, så tjek synsmærkatet.

Billede 2 Mærkat på sprøjten viser, hvornår den senest skulle have været synet
(Foto: Torben Worsøe)

Nyt vedr. syn af udstyr

Som noget nyt, skal følgende udstyr være synet senest den 1. juli 2025, og derefter synes hvert sjette år.

- Sprøjteudstyr monteret på skovningsmaskiner
- Granulatspredere til f.eks. sneglekorn
- Vægesprøjter/"Weed sippers"
- Tågegeneratorer (ingen mulighed for syn endnu)

Bøder for usynet sprøjte

Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen "går til stålet" i forhold til kontrol og bøder.

Vi har hørt om bødestørrelser på ca. 10.000 kr. + 30 kr. pr. overkørt hektar. Et sted blev det til 50.000 kr. for fem måneders brug af en sprøjte, hvor fristen for syn ikke var overholdt.